

Svar på skriftligt spørgsmål om att få till stånd tydliga verksamhetsmodeller för att förebygga mobbning i skolan

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller överlämnat följande skriftliga spørgsmål SS 678/2020 rd undertecknat av riksdagsledamot Marko Kilpi /saml:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att få riksomfattande enhetliga och förpliktande verksamhetsmodeller för att förebygga mobbning och hantera situationer där mobbning förekommer och

vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att utbildningsanordnaren ska kunna ställas till skadeståndsansvar om tillräckliga åtgärder inte har vidtagits för att hantera mobbningssituationen och garantera en lagstadgad trygghet i skolgång?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Mobbning behandlas alltid som enskilda fall i skolor och läroanstalter. Målet är att omedelbart bryta mobbningssituationen. En anordnare av småbarnspedagogik, undervisning och utbildning ansvarar i sista hand för att gällande bestämmelser iakttas i verksamheten. Åtgärder för att stoppa mobbningen registreras. Samarbetet med vårdnadshavarna är viktigt i samband med mobbning.

Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgrupp för förebyggande av mobbning och främjande av arbetsfred (Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2018: 16) utarbetade sammanlagt 24 utvecklingsförslag som har verkställts. Den planerade publiceringsdagen för Utbildningsstyrelsens guide om mobbningsförebyggande arbete i skolor och läroanstalter är den 30 september 2020. Den är avsedd för aktörer inom den grundläggande utbildningen och på andra stadiet. I guiden beskrivs arbetet mot mobbning i skolorna från perspektiven förebyggande och ingripande i fenomenet. I guiden avhandlas mobbning som begrepp, hur förekomsten av mobbning utvecklas samt den centrala lagstiftningen och läroplanens grundbestämmelser. Mobbning på nätet tas upp som en egen helhet och när sammanhanget förutsätter det i andra delar av handboken. Guiden innehåller praktiska anvisningar för anordnare av undervisning och utbildning, rektorer, lärare, personal inom elevhälsotjänster, studerande och vårdnadshavare. Guiden beskriver förebyggande arbete, konkreta steg för ingripande i mobbning, olika yrkesutbildade personers ansvar och lagstiftningen. I handboken ges anvisningar i synnerhet för situationer där mobbningen sker på nätet.

Utifrån det redan utförda expertarbetet utarbetar undervisnings- och kulturministeriet ett åtgärdsprogram för denna regeringsperiod för ingripande i mobbning och metoder för att garantera alla

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 678/2020 rd

barn och unga en trygg skolgång. Åtgärderna bereds tillsammans med justitieministeriet, inrikesministeriet och social- och hälsovårdsministeriet. Även riksdagsgrupperna bjuds in att delta i arbetet mot mobbning. Åtgärderna publiceras i januari 2021.

I grunderna för läroplanen fastställs att skolan ska utarbeta planer för disciplinära åtgärder och en plan för att skydda eleverna mot våld, mobbning och trakasserier. Utbildningsstyrelsen har också gett anvisningar för upprättandet av ordningsregler. En utbildningsanordnare är skyldig att ordna en trygg lärmiljö för eleverna. Förebyggandet av mobbning berör hela skolgemenskapen. Vid ingången av 2014 trädde nya metoder för att förbättra arbetsron i skolor och vid läroanstalter i kraft. Genom lagen om elev- och studerandevård som trädde i kraft i augusti 2014 ville man också stärka elevernas välbefinnande. Syftet med lagen är att främja elevers och de studerandes inläring, hälsa och välbefinnande samt delaktighet och att förebygga problem samt att säkerställa tidigt stöd för dem som behöver det. Lagen betonar i synnerhet stärkandet av det generellt inriktade och förebyggande arbetet. Elevvården stärks med 10 miljoner euro 2021, 20 miljoner euro 2022 och 29 miljoner euro 2023 i permanent finansiering.

Utbildningsanordnaren kan ställas till både straffrättsligt och skadeståndsrättsligt ansvar redan med stöd av den gällande lagen. Enligt 118 § i grundlagen ansvarar en tjänsteman för att hans eller hennes ämbetsåtgärder är lagenliga. Bestämmelser om tjänstebrott finns i 40 kap. i strafflagen. Kommunalt och statligt anställda men också lärare och rektorer i privata skolor är tjänstemän i den mening som avses i strafflagen när de utövar offentlig makt. I bestämmelserna om brott mot tjänsteplikt i 40 kap. i strafflagen utsträcks det straffrättsliga tjänsteansvaret i hela sin omfattning förutom till tjänstemän även till personer som sköter offentliga förtroendeuppdrag och till alla personer som utövar offentlig makt enligt 40 kap. 11 § 5 punkten i strafflagen. Åtgärder som krävs i tjänsteutövningen i anslutning till mobbning och trakasserier kan anses vara till exempel säkerställande av en trygg lärmiljö, anmälan om mobbningen till vårdnadshavarna, uppfyllande av andra lagenliga anmälningsskyldigheter, utredning av ärendet och annan verksamhet enligt planen för skydd av eleverna mot våld, mobbning och trakasserier och bestämmande av påföljder enligt skolans riktlinjer. Dessutom ska behovet av elevvård och annat stöd bedömas. Försummelse av dessa kan leda till att det uppstår ett straffrättsligt tjänsteansvar.

Kommunens skadeståndsansvar kan grunda sig på 3 kap. 2 § i skadeståndslagen, enligt vilken ett offentligt samfund är skyldigt att ersätta skada, som förorsakats genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning. Samma skadeståndsskyldighet åligger annat samfund, som på grund av lag, förordning eller bemyndigande i lag handhar offentlig uppgift. Ansvar föreligger för samfundet dock endast om de krav blivit åsidosatta som med hänsyn till verksamhetens art och ändamål skäligen kan ställas på fullgörandet av åtgärden eller uppgiften. Vid realiseringen av ett skadeståndsansvar enligt 3 kap. 2 § i skadeståndslagen ska man beakta om det är fråga om utövande av offentlig makt eller myndigheternas faktiska förvaltningsverksamhet. Kommunen och den privata utbildningsanordnaren kan också ha ett skadeståndsansvar i egenskap av arbetsgivare (s.k. principalansvar). Enligt 3 kap. 1 § 2 mom. i skadeståndslagen är arbetsgivaren skyldig att ersätta skada som arbetstagaren orsakar genom fel eller försummelse i arbetet. Bestämmelsen gäller på motsvarande sätt staten, kommun och annat offentligt samfund, när skada genom fel eller försum-

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 678/2020 rd

melse förorsakats av sådant samfunds arbetstagare eller av person i tjänste- eller därmed jämför-
ligt anställningsförhållande till samfundet i verksamhet, som ej bör anses innefatta myndighets-
utövning.

Helsingfors 9.10.2020

Undervisningsminister Li Andersson